

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om købstadkommunernes styrelse.

(Lovforslaget (nr. 152) findes i tillæg A. sp. 2175, fremsættelsen i tidenden sp. 3490).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 14 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse.

(Lovforslaget (nr. 153) findes i tillæg A. sp. 2177, fremsættelsen i tidenden sp. 3490).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Herløv Larsen: Jeg skal på mit partis vegne her ved første behandling af de fremsatte lovforslag om ændringer i henholdsvis lov om købstadkommunernes styrelse og lov om landkommunernes styrelse gøre nogle bemærkninger om de foreslåede ændringer.

Indledningsvis vil jeg gerne takke den højtærede indenrigsminister for de fremsatte forslag, der på en række felter afhjælper mangler ved bestående love, ligesom de på enkelte punkter giver nyskabelser, der er tiltrængt set i forhold til den udvikling, der sker i samfundet, for så vidt lovforslagene vedtages i det høje ting.

De ændringer, der sker i lov om købstadkommunernes styrelse i henhold til lovforslagets § 1, købstadkommunallovens § 8, har gennem årene givet anledning til mange vanskeligheder, idet der ikke tidligere har været mulighed for i borgmesterens fravær at yde første næstformand noget vederlag for det arbejde, vedkommende måtte udføre under borgmesterens fravær. Vi har jo set eksempler på, at en borgmester på grund af sygdom har måttet være fraværende op mod 1 år. I et sådant tilfælde har første næstformand måttet passe det daglige arbejde, uden at der i henhold til lovgivningen har været mulighed for at honorere dette, hvilket var en utilfredsstillende ordning.

Mit parti finder den formulering, lovforslaget har fået, hensigtsmæssig, idet der ved en vedtagelse i byrådet og efter godkendelse af indenrigsministeriet nu kan ydes første næstformand $\frac{1}{12}$ af den løn, som normalt ydes borgmesteren. Jeg forstår af bemærkningerne, at der her specielt er tænkt på afløsning af borgmesteren under ferie o. lign., idet lovforslaget jo yderligere åbner adgang til, hvis borgmesteren måtte være fraværende i længere perioder af særlige årsager, f. eks. sygdom, at byrådet kan vedtage med indenrigsministeriets godkendelse at yde et vederlag afhængigt af arbejdsbyrdens omfang og fraværets varighed. Denne sidste bestemmelse berører ikke tolvtedelsvederlaget.

Ud over for købstadkommunerne får ordningen også virkning for de kommuner, der er omtalt i lov om købstadkommunernes styrelse § 34, de sønderjyske flækker, Marstal Handelsplads samt de københavnske omegnskommuner.

Dersom loven vedtages, vil ændringen kunne få virkning fra 1. april d. å.

Hvad angår de foreslåede ændringer i lov om landkommunernes styrelse, har jeg på mit partis vegne følgende bemærkninger.

I lovforslaget foreslås i § 1, nr. 2, en tilsvarende ændring som den ovenfor omtalte ændring i købstadkommunalloven indføjede i landkommunallovens § 15 blot med den forskel, at det her er amtsrådet, som skal godkende sognerådets beslutning, da det jo er amtsrådet, der har tilsynet med landkommunernes styrelse. Også denne ændring vil, dersom lovforslaget vedtages, få virkning fra 1. april d. å. og afhjælpe et savn i vore landkommuner.

I lovforslagets § 1, nr. 1 — vedrørende landkommunallovens § 10 — foreslås endvidere efter mit partis opfattelse en vigtig ændring, idet landkommunerne efter forslaget får mulighed for i lighed med købstadkommunerne at indføre i de kommunale vedtægter, at ligningen foretages af ligningskommissionen, hvor større og større arbejdsbyrder efterhånden lægger beslag på

[Herløv Larsen.]

vore sognerådsmedlemmer. Ikke mindst på grund af den store tekniske, kulturelle og undervisningsmæssige udvikling, vort samfund er inde i, kan det være vanskeligt at overkomme arbejdet i den tid, hvor skattekningerne foregår.

Det er vel efterhånden ingen hemmelighed, at skattelovgivningens jungle heller ikke ligefrem letter det praktiske ligningsarbejde. En effektivisering af ligningen er ønskelig, ikke mindst for gennemgang af det regnskabsmæssige materiale i forbindelse med selvangivelserne. Jeg tror derfor, denne ændring vil kunne lette sognerådsmedlemmerne i ligningsarbejdet og i mindre omfang lægge beslag på medlemmernes arbejdskraft til dette specielle arbejde. Det kommunale selvstyre vil efter vor opfattelse blive yderligere styrket, hvis denne ændring gennemføres. Jeg forstår af den højtærede indenrigsministers fremsættelsestale, at det med hensyn til antal o. lign. er tanken at anvende de regler, der er gældende i købstadkommunalloven.

I relation til de i lovforslagene foreslåede ændringer i såvel købstad- som landkommunalloven er der et andet spørgsmål, jeg gerne vil rejse her ved første behandling. Som det vil være medlemmerne af det høje ting bekendt, har der i pressen, i de kommunale organisationer og ved et spørgsmål til indenrigsministeren sidste år været rejst det spørgsmål, om ikke en kommunalbestyrelse, hvor et medlem må være fraværende i længere perioder, burde have mulighed for at indkalde suppleanten nogenlunde efter de retningslinier, der er gældende for folketinget. Jeg vil gerne spørge den højtærede indenrigsminister, om det ikke er værd at overveje, om en sådan ændring kunne indføres. Skulle dette ikke være muligt, beder jeg indenrigsministeren være opmærksom på forholdet ved en eventuel senere drøftelse med de kommunale organisationer, idet jeg ved, at man i mange kommunalbestyrelser har udtrykt ønske om en sådan ændring.

De ændringer, der er foreslået i lovforslaget om landkommunernes styrelse fra § 1, nr. 3, og fremefter, har nøje sammenhæng med de drøftelser, der foregår over det ganske land om strukturændringen i vore kommuner. Efter min opfattelse har man

lov at sige, at der tales meget, men handles for lidt. Det skal jeg dog ikke komme nærmere ind på her, men vil gerne hilse med tilfredshed, at der nu ved de foreslåede ændringer yderligere skabes mulighed for frivillige sammenlægninger specielt mellem købstæder og landkommuner.

Jeg finder i denne forbindelse anledning til at complimentere kommunallovskommissionen for det store arbejde, der har været udført indtil nu, og som forhåbentlig inden for en overskuelig fremtid kan finde sin afslutning. Jeg ved, at det har været et enormt arbejde at fremskaffe og bearbejde det stof, som har dannet grundlaget for de kendte amtsskitser. Det har ofte krævet stor diplomatisk kunnen for at finde frem til de sammenlægningsskitser, som vi har set udarbejdet af kommunallovskommissionen. Jeg vil gerne bede den højtærede indenrigsminister bringe en tak til embedsmændene, der har udført det indtil nu afsluttede arbejde, og jeg ønsker indenrigsministeren og kommunallovskommissionen held og lykke til at fortsætte det arbejde, som forhåbentlig snart kan afsluttes og føre til en fremsættelse af den i bemærkningerne bebudede kommunalreform.

Jeg er af den opfattelse, at det haster med en samlet ændring af den kommunale status ud over landet, idet vi jo ved, at alt for mange af vore kommuner har et for lille indbyggertal. 36 pct. af kommunerne har under 1.000 indbyggere, 25 pct. har under 1.500, hvilket vil sige, at henvend $\frac{2}{3}$ af vore kommuner har under 1.500 indbyggere. Skal de opgaver, som samfundet i dag stiller både til stat og kommune, kunne løses på en bedre måde for indbyggerne og ikke mindst af hensyn til den økonomiske betydning, haster det med at nå et resultat.

De forslag, der er kommet fra kommunallovskommissionen, koncentrerer sig i grove træk om de 3 hovedprincipper, der også er nævnt i bemærkningerne til det foreliggende lovforslag. For det første skal kommunerne helst op på en mindstestørrelse af 5.000-6.000 indbyggere, for det andet skal kommunerne afgrænses i bedre harmoni med den befolknings- og erhvervmæssige udvikling, og endelig for det tredje bør der etableres nye amtskommuner omfattende såvel vore sognekommuner som købstæder til deltagelse i de større kommunale opgaver. Der har

[Herløv Larsen.]

gennem længere tid været sporet en stadig stigende tilslutning til tanken om etablering af større kommuner. Det gælder såvel hos kommunerne som i de kommunale organisationer, men ikke mindst hos befolkningen i almindelighed. Jeg tror, det er vigtigt til bevarelse af det kommunale selvstyre, at kommunerne når så langt, som det overhovedet er muligt ad frivillighedens vej for at få ændret grænserne, endnu medens kommissionens arbejde står på. Vi ser da også, at der kan ventes et betydeligt antal sammenlægninger pr. 1. april 1966.

Når vi hilser lovforslaget med tilfredshed, er det ikke mindst under hensyn til, at en del af de skitserede sammenlægninger ikke kan komme til udførelse, før de ændringer er vedtaget, som lovforslaget omhandler. Den nugældende lov åbner ikke mulighed for gennemdrøftelse efter de angivne principper, da en sammenlægning mellem købstæder og sognekommuner jo vil berøre amtskommunen.

Lovforslagets § 1, nr. 6, tager sigte på ændringer i landkommunallovens § 51 ligeledes for at lette adgangen til de almindelige kommunesammenlægninger, da det særligt er kravet om afstemningen blandt de kommunale vælgere, der har vanskeliggjort en ajourføring af kommunegrænsen disse steder. Tidligere har det været således, at selv en mindre grænseregulering i forbindelse med en sammenlægning har kunnet medføre, at afstemning skulle foretages endog i et betydeligt antal kommuner, hvor kommunalbestyrelsen ellers er af den opfattelse, at befolkningen vil gå ind for sammenlægning uden egentlig afstemning.

Vi er derfor enige i, at det må være rimeligt at begrænse afstemningen til det eller de områder, der skal deles, og vi mener, det er rigtigt, hvor der er tale om, at en beskeden del af en sognekommune overføres til en anden kommune, at det da kun bliver blandt de kommunale vælgere, der har bopæl i det område, som ønskes bragt ind under et nyt kommunalt tilhørsforhold, der bør foretages afstemning, idet det forudsættes, at ændringerne tiltrædes af sognerådet og endvidere godkendes af amtsrådet med 2/3 af dets medlemstal og endelig tiltrædes af indenrigsministeriet.

§ 1, nr. 7, vedrørende afsnitsbetegnelser

er en rent lovteknisk ændring for at få en linje i de nyskabelser, lovændringerne i øvrigt tager sigte på.

Den ændring, der er foreslået som ny § 52 a i landkommunalloven, er vel en meget vigtig ændring i hele debatten om strukturændringen i vor kommunale inddeling. Efterhånden som interessen stiger for sammenlægning af kommunerne i hele landet, er det naturligt, at spørgsmålet om sammenlægning af købstæder og sognekommuner finder sin afklaring. Vi har ud over det ganske land mange steder, hvor købstaden er det naturlige center — handels- og erhvervsmæssigt — for befolkningen også i de omkringliggende sognekommuner. Hvor sådanne sammenlægninger mellem købstad og sognekommuner er aktuelle, støder man på den vanskelighed: hvordan skal stillingen til amtskommunen være? Mange steder er det amtet, der administrerer sygehus- og sundhedsvæsenet også for købstadens område. Her ville det være rimeligt, om den sammenlagte kommune blev knyttet til amtskommunen.

Da der fra købstadside lægges megen vægt på at bevare den styrelses- og tilsynsmæssige stilling, som købstæderne i dag indtager, forstår jeg af den højtærede indenrigsministers fremsættelsestale, at disse faktorer er den direkte årsag til, at spørgsmålet om at oprette en kommune med særlig status — svarende til den, Marstal Handelsplads i dag indtager — er bragt på bane og nu foreligger i lovforslags form. Jeg har med interesse noteret, at der fra de mindre købstæder og landkommuner, der forhandler om sammenlægning på de forannævnte vilkår, er givet tilslutning til en sådan status.

Må jeg som generel betragtning anføre, at jeg håber, de nu foreslåede ændringer yderligere vil animere til frivillige sammenlægninger både mellem købstæder og landkommuner og mellem rene landkommuner. Sagt på en anden måde skulle der, hvis de foreliggende ændringer vedtages, ikke længere i lovgivningen være hindringer for kommunesammenlægninger. Dette betyder samtidig — og jeg mener, det bør siges — at det nu alene er de enkelte kommunalbestyrelser, der har ansvaret for, om der skal ske sammenlægninger ad frivillighedens vej, hvilket jeg mener vil tjene det kommunale selvstyre til ære. Sker det ikke, må

[Herløv Larsen.]

man være klar over, at det faktisk bliver kommunalbestyrelserne, der presser folketinget til at lovgive på dette ømtålige område ved at undlade selv at handle.

Selve spørgsmålet om Marstalstatus indebærer efter lovforslaget og dets bemærkning, at hvor der oprettes kommuner efter disse retningslinjer, vil den nye storkommune — altså også købstaden — komme til at deltage på lige fod med sognekommunerne i økonomisk henseende over for amtet, medens kommunen styrelsmæssigt og i tilsynsmæssig henseende nærmest sidestilles med vore købstæder. Vi finder denne ordning rimelig, hvis amtet fortsat skal varetage de opgaver, der ikke vil kunne løses inden for den enkelte kommune.

Jeg finder det især påkrævet i denne tid, hvor behovet for syge- og plejehjem stiger fra dag til dag, og hvor snart sagt hver eneste kommune ønsker at opføre sådanne hjem. Når jeg drager dette ind i debatten, er det i direkte forbindelse med det foreliggende forslag, idet jeg ville ønske, at man i højere grad planlagde syge- og plejehjemsbyggeriet inden for de større område end en kommune, f. eks. et amt. For at undgå de følger, vi i dag kan se af skolebyggeriet efter 1937-loven, hvor hver kommune opførte sit eget skolevæsen, uanset at det havde været bedre og økonomisk billigere, om der inden for dette område havde fundet en større centralisering sted, indrømmer jeg gerne, at den udvikling, vi ser i dag, var svær at forudse i 1937, men da vi nu har erfaringerne, bør vi drage lære heraf.

Jeg tror derfor, det vil være rigtigt at søge sammenlægningerne fremmet mest muligt, at man søger sammenlægningerne afsluttet alle de steder, det overhovedet er muligt, inden denne kommunale valgperiodes udløb.

Der er i lovforslagets bemærkninger taget hensyn til, at der kan være specielle forhold det ene eller andet sted, som berettiger til, at den nye status ikke direkte følger Marstalstatus. Jeg ser heri også en vilje til fra indenrigsministeriets side at søge alle forhandlingsmuligheder taget med i betragtning, således at der ikke fra lovgivningen eller centraladministrationen findes hindringer for at nå et resultat i de enkelte områder. Det må være afgørende, at de ændringer, der

gennemføres, ikke formindsker det kommunale selvstyre. Personlig er jeg af den opfattelse, at når vi — forhåbentlig inden længe — kan nå frem til den endelige kommunalreform, vil det kommunale selvstyre virkelig kunne styrkes, idet de større kommuners bedre økonomiske bæredygtighed vil kunne give vore kommuner et stærkere kommunalt selvstyre.

Jeg finder det væsentligt for lovforslagets gennemførelse, at samtlige ændringer har været genstand for en gennemgribende drøftelse med de kommunale organisationer. Jeg har den opfattelse, at den positive indstilling, der i dag er fra de kommunale organisationers side til hele spørgsmålet, og det store arbejde, disse organisationer har lagt for dagen, også vil fremme og styrke det praktiske arbejde, der forestår. Jeg finder anledning til at understrege, at de foreslåede ændringer alene skal ses som et bidrag til at fremme de frivillige sammenlægninger. Jeg vil gerne understrege, at ændringerne ikke ved deres vedtagelse må sinke eller foregribe en endelig kommunalreform, hvorfor disse forslag kun må betragtes som en løsning i overgangsperioden, til den endelige reform foreligger, og jeg tror, det haster.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne anbefale de foreliggende lovforslag om ændringer i henholdsvis købstadkommunalloven og landkommunalloven til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Jens Chr. Christensen: Jeg skal holde mig til de problemer, det foreliggende lovforslag drejer sig om; det er tilsammen 3 problemer, som folketinget skal tage stilling til.

Det er for det første oprettelsen af ligningskommissioner i landkommuner, for det andet løn til første viceborgmester i byråd og til næstformanden i sogneråd og for det tredje kommunesammenlægningsproblemet.

Adgangen til i sognekommuner at oprette ligningskommissioner kan vi fra venstres side tilslutte os. Vi erkender, at i mange af vore store bymæssigt bebyggede kommuner og måske også i enkelte af de store rene landkommuner er ligningsarbejdet efterhånden blevet så omfattende, at det tager rådsmedlemmernes arbejdskraft i de 2 må-

[Jens Chr. Christensen.]

neder februar og marts, og det er derfor rimeligt, at der åbnes adgang for sådanne kommuner til at oprette ligningskommissioner, hvor man selv ønsker det.

Samme udelte tilslutning kan venstre derimod ikke give til det andet lovforslag, der drejer sig om løn til første viceborgmestre og næstformænd. Ganske vist er det efter forslaget lagt ud til kommunerne selv, om de i den kommunale vedtægt vil optage bestemmelser om, at første viceborgmester og sognerådets næstformand kan tillægges løn. Der er endvidere lagt loft over lønnen i forhold til borgmester og sognerådsformand, idet lønnen ikke må overstige $\frac{1}{12}$ af formandens eller borgmesterens løn.

Venstre er enig i, at den, der gennem et borgerligt ombud bliver pålagt offentligt arbejde, også skal have dækning for tabt arbejdsfortjeneste. Derfor medvirkede vi også i sin tid, da loven om diæter til by- og sognerådsmedlemmer blev gennemført, men vi er ængstelige for, at det, den højtærede minister her foreslår, kan føre videre, end de fleste egentlig selv ønsker. Gennemfører vi ministerens forslag, vil det sikkert ikke vare længe, inden forslaget er optaget i samtlige kommuners vedtægter, uanset hvor meget eller hvor lidt arbejde der er forbundet med at bestride den pågældende post.

Endelig kan vi vel også frygte, at det bliver dobbelt konfekt, når de pågældende foruden at tillægges fast løn også skal have vederlag, når de i påkommende tilfælde skal vikariere for henholdsvis borgmester eller sognerådsformand.

Venstre er imidlertid villig til igennem et udvalgsarbejde at forsøge, om der kan findes en fornuftig løsning på problemet.

Det tredje problem, forslaget handler om, er affødt af de strukturændringer, der er ved at tage form i vore kommuner, og der tages stilling til to ting på dette område. Den ene ting er kommuneafstemninger angående sammenlægninger, hvor det drejer sig om dele af en kommune. Jeg vil tro, at ministerens forslag så nogenlunde er rigtigt, i hvert fald er det praktisk og let. Men også det tror jeg vi skal se nøjere på i det kommende udvalg. Vi må ikke glemme, at hvis det er en lille del af en kommune og det måske er den velhavende del af en

kommune, der skal sammenlægges med en nabokommune, som måske også er ret velhavende, vil hver vælger i den lille del af kommunen selvfølgelig stemme for sammenslutning med den mere velhavende kommune; men den resterende del af kommunen, der må give afkald på den mest velhavende del, sidder tilbage med smerten, og den vil kun komme til at råde over den mindre velhavende del. Derfor tror jeg, det er et spørgsmål, vi skal se meget nøje på, inden vi gennemfører det.

Den anden ting, det drejer sig om, er status for de kommuner, der opstår, hvor købstæder sammenlægges med landkommuner. Den højtærede minister foreslår, at sådanne nye kommuner indtil videre skal have Marstalstatus. Det kan vel ikke være anderledes indtil videre, men det må under ingen omstændigheder danne præcedens. Jeg håber, at kommunallovskommissionen, der nu snart er ved vejs ende med at lave skitse til kommunestrukturen, nu går i gang med alle de problemer, der naturligt opstår ved disse mange sammenlægninger, det være sig status, decentralisering og ikke mindst kommunernes fremtidige finansiering. Jeg vil egentlig mene, at netop disse ting er noget af det vigtigste at få afklaret, hvis vi ønsker rigtig gang i en fornuftig sammenlægning.

Som sagt, venstre er positivt indstillet, og vi har en positiv indstilling til, at vi skal være med til at gennemføre noget fornuftigt på disse områder. Men lad mig føje til, som også den foregående ærede taler, at vi er også indstillet på, at enhver sammenlægning ude i kommunerne må foregå på frivillig basis. Lad mig da også føje til: lad det hellere tage nogle flere år, inden vi bliver færdige med disse sammenlægninger, i stedet for at vi skal til at tvangssammenlægge.

Ager Jensen: Jeg skal på det konservative folkepartis vegne alene sige nogle ord til forslaget om ændringer i købstadkommunaloven, idet det dog er sandsynligt, at der er enkelte medlemmer i den konservative gruppe, der har andre synspunkter end dem, jeg her gør gældende.

Det forekommer mig, at her har ministeren udvist et overordentligt hastværk. Der sidder en kommunallovskommission

[Asger Jensen.]

og arbejder med store problemer, som også de to foregående ærede ordførere har været inde på, og for mig at se havde det været rimeligt at tage det hele op under ét. Vi skal ikke principielt afvise, at der kan være en begrundelse for det foreslåede, men systemet har dog nu fungeret i mange år, uden at denne begrundelse har været så udtalt, at man har behøvet at skride til en lovændring alene af denne grund.

Der er ganske vist ikke tale om en statsudgift, men det er en offentlig udgift, og det er skatteborgerne, der igen skal betale. Jeg vil næsten tro, at tiden er ved at være nær, da skatteborgerne synes, at nu skal vi ikke blive ved med at bevilge hinanden penge. Selvfølgelig er det ikke kolossale beløb, det drejer sig om, men det er måske større beløb, end folketingsmedlemmerne tænker sig. I de større kommuner er en borgmesterløn mellem to og tre gange så stor som vederlaget for en folketingsmand. Derfor ville forslaget — i forbindelse med diæter og hvad der ellers er indført for byrådsmedlemmer — indebære en slags aflønning. Vi har hele tiden til en vis grad været betænkelige ved, at det næsten skulle blive en stilling at være kommunalbestyrelsesmedlem. Det har vi ikke tilsigtet, og vi har ikke ment, det er rigtigt. Vi gik sidst, da lovgivningen om diæter var til behandling, med til, at det ikke direkte skulle koste penge at være byrådsmedlem. Men det skal heller ikke ligefrem være stillinger, man opretter. Som sagt burde man nok se på spørgsmålet i en større sammenhæng, når kommunallovskommissionen kommer længere frem med sit arbejde. Jeg synes ikke, det haster med at få dette gennemført nu.

Der er måske oven i købet større rimelighed i forslaget, når talen er om vikariat under sygdom i op til et års tid. Jeg skal ikke gøre mig alt for klog på, hvad de juridiske regler går ud på, men jeg vil sige, at i sådanne tilfælde ville det ud fra almindelig sund menneskeforstand være rimeligt at sige: som man kan konstituere i alle andre embeder, sådan bør man også her kunne konstituere uden yderligere lov-hjemmel og så yde vederlag, hvis det stod på i månedsvis. Jeg kan godt se, der er en begrundelse herfor. Det andet ville simpelt

hen være så urimeligt, at det ikke burde opretholdes. Men spørgsmålet om den almindelige løn, som skal fastsættes årligt ud over de diæter, som viceborgmestre har på forhånd, synes jeg vi skal lade ligge, indtil vi får flere forslag til ændringer fra kommunallovskommissionen.

Chr. R. Christensen: Det foreliggende forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse indeholder flere bestemmelser, som vi fra konservativ side kan hilse med tilfredshed og endda med ganske væsentlig tilfredshed. Det indeholder også bestemmelser, som vi finder er mindre heldige, og det mangler noget, som vi egentlig synes det var påkrævet at få med selv i en så midlertidig lov, som det foreslåede drejer sig om.

Det, som vi er tilfreds med, er lovforslagets § 1, nr. 1, som gør det muligt for landkommunerne at nedsætte ligningskommissioner. Vi må erkende, at landkommunalrådene mange steder er spændt så hårdt for i vintertiden og forårstiden, at uge- og månedslange møderækker kan genere det øvrige kommunalarbejde stærkt, fordi det i virkeligheden kan sprænge rammerne for mange kommunalmænds arbejde. Vi finder, at arbejdet kan blive uoverkommeligt. Derfor synes vi, det er naturligt, at man giver kommunerne ret til at nedsætte ligningskommissioner, og vi finder, at disse ligningskommissioner, efterhånden som man får udbygget mange landkommuner til storkommuner, bliver helt uundværlige.

Hvad angår spørgsmålet om vederlag til næstformænd, kan jeg i mangt og meget henvise til, hvad mit partis ordfører m. h. t. det forrige lovforslag, vi behandlede, det ærede medlem hr. Asger Jensen, har udtalt. Vi mener, at når en næstformand skal fungere i længere tid og derfor må tilside-sætte andet arbejde, er det naturligt, at han får et vederlag for det arbejde, han da må udføre. Men når det foreslås at give mulighed for, at der ydes sognerådets næstformand et fast vederlag på $\frac{1}{12}$ af en borgmesters eller en sognerådsformands løn, må vi udtale meget store betænkeligheder ved dette. For det første er den økonomiske situation — som vi har oplevet det i forbindelse med forhandlingerne omkring tingets arbejde i disse dage — jo ikke af en

[Chr. R. Christensen.]

sådan art, at man fristes til at bevilge flere penge, tværtimod kan der være grund til at vise tilbageholdenhed med nybevillinger, og for det andet kan man forudse, at der vil komme en kommunallovsvision, som kan give en samlet løsning af hele dette spørgsmål. Derfor mener vi ikke, det vil være rigtigt i øjeblikket at gå med til at give næstformænd et fast, årligt vederlag, så meget mindre som byrådsmedlemmer og sognerådsmedlemmer jo kan oppebære dagpenge, og mange næstformænd har desuden visse udvalgsposter, som i nogen måde kan honoreres. Mit parti må altså tage forbehold ved denne lejlighed og vil afvente en samlet løsning af sagen. I øjeblikket kan vi ikke medvirke til at give næstformænd fast vederlag.

Et andet afsnit i lovforslaget åbner mulighed for visse sammenlægninger uden afstemning i samme omfang som hidtil. Jeg kan her tilslutte mig, hvad det ærede medlem hr. Herløv Larsen har udtalt: at man har grund til at udtale påskønnelse over for kommunallovskommissionen for et fortjenstfuldt udført arbejde. Med hensyn til sammenlægning af landkommuner er man jo i mange amter rundt omkring i landet overordentlig langt fremme; man er nået så vidt, at det næsten må forudses, at et meget stort antal landkommuner er sammenlagt til større enheder allerede ved valget næste år pr. 1. april 1966. Det er gået i et tempo, som er lige ved at kunne tage vejret fra én. Men vi kan kun være absolut tilfredse med, at dette arbejde går på den måde, det gør, så det ser ud til, at man på frivillig basis kan få gennemført de sammenlægninger, der er mest påkrævede. Jeg kan derfor kun hilse med tilfredshed, at man med dette lovforslag letter sammenlægningsbestræbelserne ved at begrænse afstemningerne til kun at omfatte mindre områder.

I det hele taget må jeg sige, at alt hvad der kan gøres for at fremme den frivillige sammenlægning, må i det store og hele anbefales. Derimod vil jeg for mit vedkommende være overordentlig betænkelig ved en lovgivning, der påbyder sammenlægning til større enheder. Nu ser det altså lykkeligt ud til, at de små landkommuner løser sammenlægningsproblemet, at de foretrækker selv at løse det, og at de kan løse det.

Vanskelighederne ligger utvivlsomt i omegnen af købstæderne, hvor både omegnskommuner og købstæder står over for problemer. Jeg kan godt forstå købstæderne, der gerne vil have deres udviklingsmuligheder øget og gerne vil have indlemmelser. Men jeg kan også forstå, at de omegnskommuner, der har nået den størrelse, som man anser for rimelig for en landkommune, og som er blomstrende i mange henseender og har løst de opgaver, man kan forlange at en landkommune skal løse, at disse kommuner nærer meget store betænkeligheder ved at blive indlemmet i en købstadkommune, hvor de i virkeligheden i mange henseender vil få næsten u-landsstatus ved kun at blive repræsenteret i en større kommunalbestyrelse med 1 eller 2 medlemmer, og hvor de må se, at deres udvikling på grund af de ændrede forhold måske mange gange kan hæmmes. Derfor håber jeg, at det arbejde, der forestår her, må blive udført med en blød hånd, så der intet skal slås i stykker i arbejdet med den udvikling, som mange af vore omegnskommuner er inde i, og at frivillighedsprincippet må være grundlaget for den udvikling, der er i gang.

Derimod må jeg sige, at der er en anden reform, som jeg synes er stærkt påkrævet, og som vi egentlig venter på, og det er hele spørgsmålet om vore amtskommuners omdannelse til regionalkommuner, der kan omfatte både land og by, idet hele det gamle naturlige skel mellem land og by er ved at være slettet på en helt anden måde, end det har været før. Jeg tror, det er påkrævet, og jeg håber, at kommunallovskommissionen og den højtærede minister når frem til at fremsætte forslag herom. Jeg tror, det er påkrævet i denne status at få en ændring, der gerne skulle medføre en virkelig decentralisering af hele vort offentlige administrationsstyre derved, at disse regionalkommuner eller sekundærkommuner, hvad man nu vil kalde dem, på mange områder må få ministeriel myndighed til at afgøre sager, således at de kan løses ude i landet i stedet for at komme ind til afgørelse i centraladministrationen. Det vil efter mit skøn spare tid, penge og arbejde, og man vil undgå det, som jeg synes er en stor fare for økonomien i vore kommuner og i staten: alle de refusionsordninger og alle de til-

[Chr. R. Christensen.]

skudsordninger, som gør, at man ikke handler med pengene på samme måde, som man ville gøre, hvis man selv havde svaret derfor. Derfor forekommer det mig, at man må stile endda meget stærkt imod i højere grad, end tilfældet er, at give kommunalbestyrelserne også i regionalkommunerne øget indflydelse, men samtidig øget ansvar, hvad der giver bedre bund i hele vor økonomiske forvaltning. Jeg er klar over, at hele denne sag må løses ved lov, og jeg venter med længsel på, at man kan komme frem til et lovforslag, der løser også denne side af sagen.

Et fjerde punkt er, at man vil give visse købstadkommuner, der indgår i sammenlægningssarbejdet med landkommunerne, den såkaldte Marstalstatus, d. v. s. at de styrelsesmæssigt og tilsynsmæssigt får købstadkommunal status, men økonomisk går ind i amtet. Det er lykkeligvis, synes jeg, ikke alle købstæder, som står over for en sammenlægning, der ønsker denne Marstalstatus, men jeg indrømmer, at den til en vis grad kan formidle overgangsperioden, og når det hele kun får midlertidighedens karakter, skal jeg ikke yde nogen modstand mod, at man gennemfører sådanne foranstaltninger, som kan bane vej.

Med dette ganske enkelte forbehold skal jeg altså på mit partis vegne anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det udvalg, som forhåbentlig nedsættes, idet jeg samtidig forbeholder mig ret til at rejse andre spørgsmål under udvalgsbehandlingen.

Axel Sørensen: Jeg skal på det radikale venstres vegne tilsige medvirken til gennemførelse af de to lovforslag, og jeg vil gerne fremføre nogle enkelte bemærkninger.

Der er allerede udtalt både lovord og måske også nogle kritiske bemærkninger om forslagene. Når der nu foreslås åbnet adgang til, at der kan ydes et vederlag til det medlem af et byråd eller sogneråd, som er udpeget som viceborgmester eller næstformand til i formands eller borgmesters fravær at udføre disses funktioner, finder vi ikke dette urimeligt. Man må vel have lov til at mene, at den tid er forbi, hvor man kan forlange, at en viceborgmester eller næstformand uden vederlag skal ud-

føre ret omfattende funktioner i formandens eller borgmesterens fravær. Vi vil anse den imødekommenhed, der ligger i, at der ydes et mindre vederlag, for at være inspirerende, således at man vil forsøge at gøre sig kvalificeret til at træde i en borgmesters eller formands sted. Vi kan derfor ikke have noget imod, at denne bestemmelse nyder fremme.

Endvidere foreslås der en tilføjelse til § 10 vedrørende landkommunernes styrelse gående ud på, at kommunalbestyrelsen kan — jeg lægger tryk på ordet „kan“ — vedtage at nedsætte og udpege en ligningskommission til at foretage den foreløbige skatte-ligning i kommunen. Et medlem kan vælges til et kommunalråd med gode forudsætninger for mangt og meget uden måske at have evner netop for at virke som ligningskommisær, og vedkommende er derfor ked af at medvirke ved skatteligning over for sine nærmestboende. Omvendt er der jo mange kommunalmedlemmer, der finder, at netop ligningssarbejdet er det arbejde, de finder størst interesse i, og jeg tror, at denne part udgør en ret stor del; det gælder måske i særlig grad for sognerådernes medlemmer.

Lovforslaget har jo heller ikke en bestemmelse om, at kommunalbestyrelsen ikke mere må være ligningsmyndighed; det glæder mig, fordi der blandt sognerådsmedlemmerne findes mange dygtige og fortræffelige medlemmer, der udfører så godt et arbejde, at man ikke kan vente, at det bliver gjort bedre ved overgang til ligningskommission. Dertil kommer, at det måske kan have sin vanskelighed i en kommune, hvor kendskabet til den enkelte er større end i en købstad, at udpege en ligningskommission på 5 medlemmer, som så skal gøre dette arbejde i kommunen. Når der udpeges en ligningskommission, skulle medlemmerne jo gerne have så megen interesse for arbejdet, at de ikke skal udskiftes hver gang, en valgperiode udløber.

Om kommunernes struktur og de bestemmelser, der taler om frivillige sammenlægninger til større enheder, vil jeg gerne sige, at hele dette problem er jo i smeltediglen. Siden kommunallovskommissionen blev nedsat i 1958, har der knyttet sig stor interesse til kommissionens arbejde og til, om man om muligt ad frivillighedens vej kunne nå

[Axel Sørensen.]

til en forståelse to eller flere kommuner imellem om en hel eller delvis sammenlægning til en større enhed. Allerede nu er der opnået ikke så få resultater i retning af en mere tidssvarende kommuneinddeling. Vi har her i landet 1.300-1.400 kommuner, og vi kan nemt blive enige om, at ca. $\frac{1}{4}$ af disse med henblik på fremtiden måske nok ville have en fordel ved at blive sammenlagt til større kommuneenheder. På den anden side må der vel også være plads for en lille smule skepsis over for den parole, der så stærkt lyder så mange steder, nemlig at alt skal være stort; intet småt duer, det skal derfor afskaffes. En sådan påtaget retningslinje kan let give bagslag, for man kan ikke sy alt færdigt efter et teoretisk mønster.

Når man nu gennem den frivillige strukturændring i landkommunerne søger at få en kommunes størrelse op på ca. 5.000 indbyggere, vil mit parti ikke modsætte sig det. Jeg vil blot pege på nogle enkelte problemer, man kan støde på ved at gå for hurtigt frem.

Man skal erindre, at man derved får meget store arealområder i modsætning til købstæderne. Når vi ser på et købstadsområde af middelstørrelse, så ligger denne købstad inden for et kvadrat på 4 gange 4 km, medens en landkommune med ca. 5.000 indbyggere let kommer op på et areal på 10 gange 10 km. Vanskelighederne kan i så henseende blive åbenbare, f. eks. vil kommunens indbyggere kunne få lang vej til de centrale organer som kommunkontor og andre. Det nu eksisterende kendskab til de enkelte skatteydere formindskes væsentligt på grund af de større afstande, hvorved ting, der påvirker ligningen, nu ikke længere kendes af de skattelignende myndigheder.

Således kunne der nævnes mange ting, der i storkommunen får mere frit lejde end i den mindre sognekommune; men foreløbig går det jo ud på at fremme udviklingen på frivilligt grundlag, og mit parti vil gå ind

for, at man fortsat et stykke tid lader det frivillige grundlag være rådende for derved at opnå det bedste resultat. Ændringerne og tilføjelserne til lovens § 51 og § 52 bygger da også på en frivillig sammenlægning. Afgørelsen af spørgsmålet om deling eller sammenlægning af kommuner skal træffes af henholdsvis byråd, sogneråd og amtsråd, og dér vil der jo opstå vanskeligheder; hvor indlemmelse i et købstadsområde er påkrævet for at skaffe byggeområder og amtskommunens grænser da skal flyttes, kan man støde på den vanskelighed, at ændringen ofte vil være i strid med amtmandens ønsker, da han nødvendig vil afgive noget af sit område. Jeg håber, der vil blive vist forståelse på det område, og det vil der også blive brug for ved skabelsen af regionale kommuner; men det er jo også et spørgsmål om byernes indtræden i amtskommunen, som jeg har fornemmelsen af at den højtærede indenrigsminister har i sinde senere at fremkomme med lovforslag om.

Det radikale venstre kan tiltræde de foreliggende lovforslag, men vi henstiller, at den frivillighed, der i dag er råderum for, et stykke tid endnu og forhåbentlig længere end til den kommende valg dag kan blive rådende. Det kan nemlig karakteriseres som det bærende, når hensigten er at nå frem til en fornuftig og passende kommuneinddeling uden skadelige bivirkninger.

Sigsgaard: Lovforslagene vedrører 3 forskellige forhold. SF kan tilslutte sig, at der gives sognekommunerne adgang til at lade ligningsarbejdet udføre af en dertil valgt ligningskommission efter de for købstadkommunerne gældende retningslinjer. Ligeledes kan vi tiltræde bestemmelsen om, at der kan ydes kommunernes næstformænd og 1. viceborgmestre et årligt vederlag. Størelsen kan diskuteres i udvalget.

Bestemmelserne om kommunesammenlægning og revision af kommunegrænser er det straks noget vanskeligere at tage stilling til på stående fod. Det er med tilfredshed, jeg

[Sigsgaard.]

konstaterer, at folketinget antagelig allerede i næste samling vil få forelagt forslag til en omfattende kommunalreform. De bestemmelser, der nu skal gennemføres, må derfor opfattes som rent midlertidige, hvad den højtærede minister da også siger i fremsættelsen.

Det er uomtvisteligt, at der eksisterer et behov for lettere adgang til sammenlægning og kommunegrænserevision, og jeg kan derfor rent principielt give tilslutning dertil. Jeg tror dog, det vil vise sig at være ret begrænset, hvor langt man kan nå ad den rene frivillighedens vej, og der er grund til at understrege nødvendigheden af, at den omfattende reform gennemføres snarest muligt. Jeg forstår til fulde, at en mere dybtgående reform ikke vil tiltale alle kommunalfolk. På den anden side tror jeg vi må erkende, at skal det kommunale selvstyre overleve, ja, styrkes, er en reform, der tilvejebringer større kommunale enheder, nødvendig. Lige så nødvendigt vil det nok blive at stille købstad- og sognekommunerne lige samt at intensivere det interkommunale samarbejde gennem oprettelse af virkelig effektive sekundære kommuner, der gerne skulle være i stand til at overtage visse af de opgaver, staten i dag varetager. En kommunalreform må derfor blive meget omfattende og dybtgående, og det er vigtigt, at de bestemmelser, der nu foreslås gennemført, ikke på nogen måde foregriber eller binder det kommende reformarbejde.

Jeg har med glæde bemærket mig den højtærede ministers udtalelse i så henseende, og jeg håber, der bliver mulighed for nærmere at drøfte dette spørgsmål og i det hele taget lovforslagenes detaljer i udvalget.

Iver Poulsen: Fælles for de to lovforslag er bestemmelsen om, at næstformanden i de kommunale råd skal kunne få et fast vederlag på $\frac{1}{12}$ af formandens vederlag. Da jeg læste fremsættelsen, blev jeg noget chokeret, idet den højtærede minister dér siger, at vederlaget skal være på indtil $\frac{1}{3}$ af formandens vederlag; men da jeg læste lovforslaget, blev choket noget afdæmpet, da der her står $\frac{1}{12}$. Selv $\frac{1}{12}$ finder de uaf-

hængige imidlertid forkert, ikke mindst når der skal kunne ydes et særligt vederlag derudover. Vi tror, det er uheldigt, at begrebet borgerligt ombud helt udraderes. Det er værdifuldt, at der stadig væk er noget, der hedder borgerligt ombud, som ikke vederlægges med fast løn. Hvis det så i særlige tilfælde sker, at næstformanden må påtage sig formandens store arbejde — for det er et stort arbejde — er jeg helt enig med de konservative ordførere i, at der må kunne foretages en konstituering.

Hvis vi kommer ind på at give næstformanden en fast løn, åbner man en bane til mange andre faste lønninger. Jeg føler mig temmelig overbevist om, at så vil det ikke vare så længe, før de forskellige udvalgsformænd ude i kommunerne skal have fast løn, for det er et stort arbejde i en sognekommune at være formand for vejudvalget, teknisk udvalg, og hvad de forskellige udvalg nu hedder. Som sagt mener de uafhængige, at det er værdifuldt, at man bevarer begrebet borgerligt ombud. Derfor kan vi ikke gå med til, at kommunerne skal have lov til at give deres næstformænd et vederlag, selv om det kun er $\frac{1}{12}$ af formandens løn.

Hvad landkommunalloven angår, foreslås det, at sognerådene skal have adgang til at oprette en ligningskommission og lade ligningen foregå i denne kommission i stedet for i sognerådet. Dette forslag er blevet så stærkt sagligt begrundet af tidligere ærede ordførere med det store og vanskelige arbejde, som ligningen er i dag, og den begrundelse kan de uafhængige helt slutte sig til. Vi finder det rigtigt, at sognekommunerne får lov til at oprette ligningskommissioner, hvis de ønsker det.

Det tredje forhold vedrører kommunesammenlægninger. Her må jeg ligesom den ærede ordfører for socialistisk folkeparti sige, at det at gå i enkeltheder formår jeg ikke — det skal man heller ikke her ved første behandling — men det er mit indtryk, at med det foreliggende lovforslag søger indenrigsministeren at understøtte en frivillig sammenlægning ude i landkommunerne, ja, også i bykommunerne. Netop det, at man søger at understøtte frivilligheden, tillægger de uafhængige meget stor betydning. Derfor ser vi med stor velvilje på det afsnit af forslaget.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg vil gerne takke samtlige ærede ordførere for den vel nok blandede, men dog overvejende velvillige modtagelse af de to lovforslag. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Herlov Larsen, at problemet om midlertidige suppleanter for medlemmer af de kommunale råd ikke var blandt de problemer, der blev rejst over for mig under forhandlingerne med de kommunale organisationer. Der blev rejst en række andre problemer, som vi udskød til nærmere behandling i kommunallovskommissionen, men dette var ikke iblandt dem. Jeg kan meget vel se, at det er et problem, som på den ene eller den anden måde må løses. Det er vel rimeligt, at kommunallovskommissionen tager det op.

Det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen var betænkelig ved den foreslåede vederlagsordning for viceborgmestre og næstformænd i sognerådene. De kommunale organisationer, Købstadkommunalforeningen, Bymæssige Kommuner og Amtsrådsforeningen, er gået ind for dette forslag, medens sognerådsforeningerne for deres vedkommende var mere forbeholdne, men efter omstændighederne ikke ville modsætte sig forslaget. Jeg vil gerne både til det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen og til andre ordførere, der udtalte betænkeligheder ved denne del af forslaget, sige, at det er helt overladt til kommunalbestyrelsen selv, om den finder det rigtigt at yde et sådant fast vederlag. Hvor sognerådsformand eller borgmester tager en samlet sommerferie f. eks., vil det vel ikke være muligt at tilrettelægge arbejdet på en sådan måde, at ikke viceborgmesteren eller næstformanden i sognerådet får pålagt et betydeligt arbejde, som man vel nok bør overveje at vederlægge. Jeg kan i og for sig godt se, at man kan have principielle betænkeligheder ud fra det synspunkt, at det drejer sig om borgelige ombud, og jeg kan vel også tilføje, at det var grunden til, at det rejste spørgsmål om vederlag til udvalgsformænd ikke blev taget med, men udskudt til nærmere forhandling i kommunallovskommissionen.

Det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen ville forbeholde sig i udvalget at se lidt nærmere på de foreslåede bestemmelser vedrørende kommunesammenlægninger, og

det er da ganske klart, at disse bestemmelser er jeg særdeles villig til at drøfte i udvalget. Jeg bekræfter gerne det, det ærede medlem understregede, at forslaget om en Marstalstatus ikke må danne præcedens for en kommende kommunalreform. Det har heller ikke været meningen. Det er en overgangsbestemmelse, som skulle lette vanskelighederne for sammenlægninger visse steder i landet.

Det ærede medlem understregede også meget stærkt, at han var imod enhver tanke om tvangssammenlægning, og det ærede medlem fik her støtte af den konservative ordfører og af det ærede medlem hr. Iver Poulsen fra de uafhængige. Dette forslag går ikke i retning af en tvangsmæssig sammenlægning, men jeg tror nok, jeg må være enig med det ærede medlem hr. Axel Sørensen i, at endnu et stykke tid bør man følge frivillighedens vej. Man kan godt med det ærede medlem hr. Sigsgaard dele den skepsis, der kom til udtryk i det spørgsmål: hvor langt når vi ad frivillighedens vej, men endnu i nogle år er det klart, at frivillighedens vej må følges. Forslagene her tjener alene til at underbygge muligheden for at overvinde hindringer netop på frivillighedens vej.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen bebrejdede mig næsten forslaget om vederlag til viceborgmestre. Det var såmænd i og for sig ikke så meget mit hastværk, men jeg har gjort opmærksom på, at tre af de kommunale organisationer varmt er gået ind for dette. Det ærede medlem siger, at han finder bestemmelsen om $\frac{1}{12}$ vederlag helt urimelig, medens det ærede medlem derimod vil stille sig forstående, når en viceborgmester over en længere periode, f. eks. på grund af borgmesterens sygdom, må fungere. Vi er nok, når det kommer til stykket, alligevel ikke så langt fra hinanden. Lad os prøve at snakke om det i udvalget.

Det ærede medlem hr. Chr. R. Christensen understregede ønsket om, at man inden alt for længe nåede frem til forslag om en samlet kommunalreform. Jeg deler dette ønske og vil gerne understrege, at man netop med dette for øje udfører et meget intenst arbejde i kommunallovskommissionen og i dets sekretariat. Det er mit indtryk, at man i arbejdsudvalget er nået temmelig

[Indenrigsministeren.]

langt frem. Dermed være ikke givet nogen garanti for, at forslaget kan ligge klar til oktober, men man har i hvert fald lov til at håbe det, og for mit vedkommende tror jeg, det vil blive tilfældet.

Det ærede medlem hr. Axel Sørensen takker jeg for tilslutningen til lovforslagene, og denne tak omfatter også det ærede medlem hr. Sigsgaard. Til det ærede medlem hr. Iver Poulsen vil jeg gerne sige, at hvis der står en tredjedel i fremsættelsen, så er skylden ikke min. Det er en skriftlig fremsættelse, og jeg har set i manuskriptet, at der står en tolvtedel. Jeg jamrer lidt over for formanden over, at noget sådant kan ske; den højtærede formand ved jo, hvor det ophidser det ærede medlem hr. Iver Poulsen. Jeg takker i øvrigt for modtagelsen af lovforslaget.

Formanden: Vi andre bevarer koldblodigheden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Herlöv Larsen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lån til betaling af ejendomsskatter for visse parcel- og rækkehuse.

(Lovforslaget (nr. 154) findes i tillæg A. sp. 2169, fremsættelsen i tidenden sp. 3495).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Erhard Jakobsen: Under behandlingen af omsorgsloven for vistnok snart et par år siden tillod jeg mig at blande mig i debatten og pegede over for den højtærede socialminister på, at det i og for sig ville være en

logisk fortsættelse af det offentliges omsorgsbestræbelser over for vore ældre medborgere, om man, på samme måde som man byggede plejehjem og en række andre institutioner, prøvede at sørge for, at de ældre medborgere, der allerede boede i eget hus, også kunne forblive dér helt op i en høj alder. Jeg pegede på en lang række mentale fordele, der måtte være forbundet med, at man kunne blive i de vante omgivelser og gå og pleje de ting, som man i mange tilfælde under store ofre og stor indsats havde skabt.

Den højtærede socialminister glædede mig med at love, at han ville bede sin kollega den højtærede indenrigsminister om at se venligt på dette spørgsmål, og i tillid til, at det ville ske, gik jeg hjem til kommunen, hvor jeg har et lille job at udføre og en viceborgmester, som jeg håber kan få løn for at hjælpe mig. Vi vedtog i Glad-sakse kommunalbestyrelse i marts måned sidste år et forslag om, at vi under forventet godkendelse i indenrigsministeriet ville til-lade parcelhusejere, som var fyldt 65 år og var ubemidlede, efter ansøgning at få fritagelse for betaling af de på ejendommen hvilende skatter og afgifter — vi tog kun kommunen og amtskommunen med, for vi var så optimistiske at tro, at ejendomsskat-ten til staten ville være afviklet, inden dette skulle træde i kraft, og endvidere også af-gifter til veje og kloaker — mod at de på-gældende ejere til kommunen udstedte et skadesløsbrev, der for en periode på 5 eller 10 år kunne give kommunen sikker-hed for, at de af fritagelsen omfattede beløb ville blive betalt til kommunen, såfremt ejendommen overgik til anden ejer. Vi gennemførte det i et kommunalbestyrelses-møde i marts 1964 med forventet virkning fra 1. april 1965. Det når vi vel næppe, men vi har ikke været så forfærdelig meget for optimistiske, og jeg håber heller ikke, vi har været for optimistiske, når vi regnede med i det høje ting at finde forståelse for vore synspunkter og et pænt stort flertal for at gennemføre det lovforslag, som den højtærede indenrigsminister nu har glædet os med at fremsætte.

Den højtærede indenrigsministers frem-sættelse har været skriftlig, og derfor har den højtærede minister ikke haft mulighed for at lægge så megen varme i fremsættel-